

Skanderborg Slot

Middle Ages

Ruin

Ruin

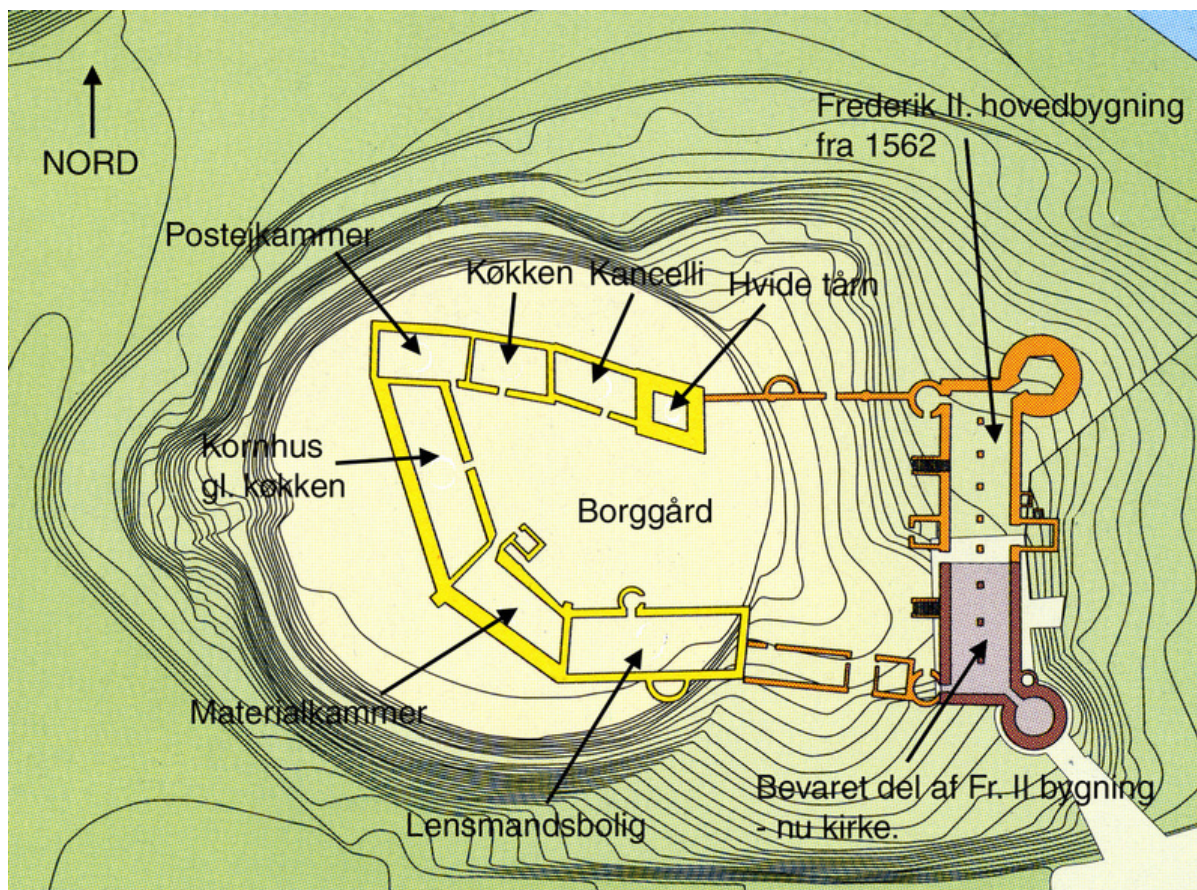
Skanderborg Slotskirke set fra øst.

Skanderborg Slot, som den nuværende slotskirke er den sidste bevarede del af, er en af Danmarks betydeligste kongeborge fra middelalderen (se også Kalø Slotsruin).

Gentegnet plan over Skanderborg Slot fra 1668 med højdekurver. Klik på kortet for yderligere forklaring. (efter J. Koch 1999)

Borgen blev formodentlig grundlagt af Valdemar den Store (1157-82), og var i næsten hele dens brugstid kronens ejendom. Kun i en kort periode i 1400-tallet var borgen pantsat til bispem i Århus.

Slotsbanken og Skanderborg Slotskirke set fra vest.

Borgen ligger yderst velplaceret og strategisk korrekt på en lille ø med god oversigt over det omgivende land, og dens forsvarsevne blev afprøvet flere gange.

I 1340 var borgen besat af Holstenske besættelsestropper, og hele Danmark var stort set pantsat til Holstenske grever. Niels Ebbesen (se Nørreis Voldsted) forsøgte at generobre borgen med sin bondehær, men tabte da Holstenerne fik forstærkninger og gjorde udfald fra borgen. Herunder dræbtes mere end 2.000 mand - også Niels Ebbesen, som blev lagt på "hjul og stejle" til skræk og advarsel.

I 1368 blev borgen igen belejret under krigen mod de tyske Hansesteder. Borgen var i mellemtiden kommet tilbage på danske hænder, og det lykkedes da at holde stand mod tyskerne.

Den første omtale af borgen er fra 1247, hvor Kong Erik 4. Plovpenningss dronning Jutta opholdt sig på slottet. Det fortælles, at hun ofte "aflagde visit" hos Munkene i Øm Kloster, hvor hun uhæmmet fratog dem alt hvad hun havde brug for.

Når man besøger stedet i dag, kan det være svært at forestille sig hvordan der så ud i middelalderen, hvor borgen til at begynde med lå næsten ensomt på bakken, og hvorom Skanderborg købstad gradvist opstod. Af middelalderborgen er der ikke meget tilbage. En tegning fra 1668 (se oversigtsplanen) giver dog et godt indtryk af den nu forsvundne bygningsmasse. Borgen var dengang et trefløjet anlæg ud fra et svært befæstningstårn i borgens nordside. Dette såkaldte "Hvide tårn" med rhombeformet grundplan var 11 x 11 m stort og med 2,5 m tykke mure, og det 28 m høje tårn var delt i 4 etager og med 2 kælderetager. Det stod endnu i 1700-årene. Den øvrige middelalderborg blev nedrevet i 1720.

Udsnit fra Videnskabernes Selskabs kort over Skanderborg fra slutningen af 1700-tallet. Øen med slottet ligger midt i billedet.

Slotskirken med det runde tårn som står tilbage indgår i nutidens kirke, og er et resultat af den store udbygning som Frederik II. iværksatte i 1562. En stor del af bygningerne opførtes af materialer fra Øm

Kloster, som blev nedlagt efter reformationen i 1536. Borgen blev da tilføjet nye hovedbygninger på østsiden af borgbanken flankeret med hjørnetårne, og det er i stueetagen i den sydligste del af disse slotskirken nu ligger. Det var også under Frederik II., at Skanderborg i 1583 fik sine købstadsrettigheder.

Slotskirken stammer fra Frederik II. Udbygning af slottet fra 1562.

De sidste ændringer af Skanderborg Slot fandt sted under Frederik IV, som i 1718-22 ombyggede slottet. Kun hovedfløjen mod øst og det hvide tårn blev bevaret, og slottet blev ændret til et trefløjet lystanlæg med vestvendt åbning til en stor park og dyrehave. Christian VI. og Frederik V. besøgte kun slotte enkelte gange, og slottet forfaldt gradvist. Under Christian VII blev det besluttet at nedrive slottet samt at nedlægge Skanderborg rytterdistrikt. Slottet blev bortaktioneret til nedbrydning i 1767, og som sagt blev kun slotskirken bevaret, og den har siden hen fungeret som sognekirke for Skanderborg.

Maleri fra 1746 med Frederik II. Nye hovedbygning og middelaldertårnet som dengang var hvidkalket.

Slotsbanken henligger nu som park og den tidligere gårdsplads mod nord har siden 1773 fungeret som kirkegård.

Skanderborg Slotskirke set fra øst.

Området øst for Slotskirken er udplaneret og her står en mindestøtte for Frederik VI. (1808-39).

Slotsbanken er i dag park og kirkegård og med flotte udsigter.

Der har kun været foretaget to arkæologiske undersøgelser på Slotsbanken - i 1899 og 1924-25 - og derfor kendes slottes ældste bygningshistorie væsentligst kun fra de skriftlige kilder.

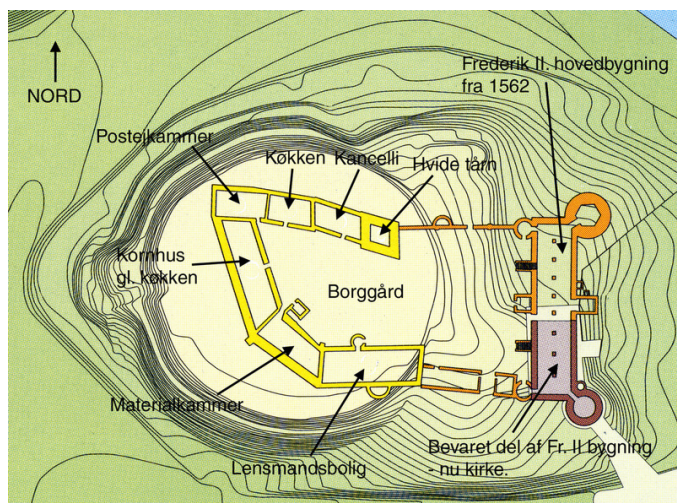
Slotsbanken hvor middelalderborgen lå set fra sydøst.

Mindestøtten over Frederik VI. på slotsbanken.

[Læs mere om Skanderborg på Danmarks Købstæder](#)

Se også TV2-Østjyllands rigtig fine udsendelse om Skanderborg Slotskirke. [Klik her.](#)

Gentegnet plan over Skanderborg Slot fra 1668 med højdekurver. Klik på kortet for yderligere forklaring. (efter J. Koch 1999).

Slotsbanken og Skanderborg Slotskirke set fra vest.

Udsnit fra Videnskabernes Selskabs kort over Skanderborg fra slutningen af 1700-tallet. Øen med slottet ligger midt i billedet.

Slotskirken stammer fra Frederik II. Udbygning af slottet fra 1562.

Access

- Fra motorvej E45 ved Skanderborg køres imod Skanderborg Centrum.
- Fortsæt gennem centrum til byens sydlige udkant (vej 170) og parker på parkeringspladsen langs vejen ved skiltet "Skanderborg Slotskirke"

Faciliteter

- Informationsskiltning i parkanlæg og på kirkegård samt slotsbanke.
- Info-folder i kirkens våbenhus.
- Afstand til fortidsminde: 100 m.

Særlige forhold

- Handicapvenlige adgangsforhold med hjælper.

Related literature

Guide til Danske fortidsminder – Carsten Henrik Bang (Gyldendal og Skov-og Naturstyrelsen, 1994)

Historier i Søhøjlandet – Bendt Nielsen m.fl. (Søhøjlandets Økomuseum, 2002)

Fortidsminder i Danmark – Henning Dehn-Nielsen (Sesam, 1999)

Middelalderen i Danmark – Nils-Knud Liebgott (Aschehoug, 2004)

Borg og vold – Jan Kock (Erhversaf., 1999)

Kirker og Klostre i Danmark – Henning Dehn Nielsen (Sesam, 1995)

Natur og Kulturguide til Århus Amt – Poul Henning Jensen (Århus Amt, 1997)

Danmarkshistorien bind 9-11, Middelalderen – (Sesam, 1981-84)

Ruiner - Bevaring af forfald – Skov- og Naturstyrelsen (Miljøministeriet, 1991)

Practical Information

ADDRESS	OWNERSHIP
8660 Skanderborg, Central Jutland	Skanderborg Municipality
GPS	UTM
56.026956, 9.932317	E558168 N6209489

© 2026 Joomlakonsulentent • fortidsmindeguiden.dk